

KAZALO

Zadar u djelu Ive Petriciolija (*Emil Hilje*) 9

GRAD

- Rezultati istraživanja srednjovjekovnih fortifikacija 15
Istraživanja srednjovjekovnoga lika grada 37
O položaju kuće kralja Ludovika Anžuvina i crkve Sv. Silvestra 49
Barakovićeve *Vila Slovinc* kao povijesni izvor 65
Stari zadarski zdenac za snabdijevanje brodova 75
Crkve Sv. Krševana i Sv. Marka *ad fontem* kod Zadra 83
Dvije matrikule bratovštine Sv. Silvestra 91

KIPARI I GRADITELJI

- Predromanički ambon zadarske Katedrale i srodna skulptura 105
Romanička skulptura zadarske Katedrale 115
Nove atribucije Pavlu iz Sulmone 141
Juraj Dalmatinac i Zadar 147
Renesansni majstori u Zadru 159
Renesansni kipar Petar Meštričević 171
Ruke kanonika Sturariususa — prilog Nikoli Firentincu 181

SLIKARI

- Restaurirana ikona Bogorodice iz zadarske crkve Sv. Šime 191
Zadarska ikona u Teksasu 197
Problem datiranja Carpacciova poliptiha 207
Slika Lorenza Luzzza 217
Još jedno moguće djelo Lorenza Luzzza 225
Nepoznata slika radionice Jacopa Bassana 229
Traгом jedne slike Franje Salghetti-Driolija s folklornim sadržajem 237

ZLATARI

- Zapažanja o škrinji Sv. Šimuna u Zadru 245
Srebrni križ zadarske opatice Pave 261
Prilozi proučavanju srednjovjekovnoga zlatarstva u Zadru 265

Zadarski zlatar Toma Martinov 285
Tri otuđena zadarska relikvijara povijesnoga značenja 301

Kazalo imena 309
Bilješka o izvorima 319
Bilješka o autoru 321

PREDGOVOR

Zadarska umjetnička i kulturna baština životno je opredjeljenje akademi-
ka Ive Petriciolija.

Više od pola stoljeća njegova istraživanja i proučavanja zadarske spomeničke baštine rezultiralo je i s desetak vrijednih naslova i gotovo dvjestotinjak znanstvenih i stručnih radova.

Stjecajem životnih okolnosti, Petricioli je rano napustio rodni Zadar te je veći dio mladosti proveo u Splitu. Ali, odmah nakon završetka studija povijesti umjetnosti i klasične arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, vratio se u Zadar, koji više nije napuštao.

Godine 1949. zaposlio se u Arheološkom muzeju, a od 1958. postao je sveučilišnim profesorom na Odsjeku za povijest umjetnosti zadarskog Filozofskoga fakulteta.

Petriciolijev povratak u rodni grad nije označio samo početak njegove blistave znanstvene karijere, nego je, štoviše, potakao i kontinuirani rad na zaštiti kulturnih i umjetničkih spomenika, zatim temeljitije proučavanje umjetnika koji su djelovali u Zadru a time, konačno, i cjelovitije oživljavanje prošlosti Grada.

Tisuće ispisanih stranica otkrivale su nepoznato, ukazivale na vrijednost i značenje već poznatoga, povezivale davno rascjepkane cjeline i uporno tkale mozaik zadarske prošlosti, kulturne i umjetničke baštine, čija vrijednost i značenje uvelike nadmašuju okvire i grada i regije.

Započevši karijeru kao arheolog, Petricioli se vrlo rano posvetio proučavanju ranoga srednjeg vijeka, istražujući dotad slabo poznate, pa čak i posve nepoznate, spomenike s područja arhitekture i skulpture.

Iako su ga kasnije zanimale i brojne druge teme, umjetnička baština srednjega vijeka ostala je glavnim predmetom njegovih istraživanja.

Brojni spomenici što ih je Petricioli pronašao ili rekonstruirao prema arhivskim podacima o majstorima i njihovim djelima te istražujući njihove veze s

drugim sredinama, postali su referentnim umjetničkim djelima u, konačno, i cjelovitim opusima.

Pri atribucijama je uvijek zadržavao toliko potrebnu dozu znanstvenoga opreza, no vrijeme je pokazalo i dokazalo točnost svih njegovih prosudbi.

Iako se često bavio temama šireg značenja, problematika zadarske umjetničke baštine ostala je uvijek okosnicom njegova rada.

Danas, u vrijeme izrazite specijalizacije unutar struke, raznolikost i širok raspon umjetničkih cjelina kojima se Petricioli bavio, djeluju gotovo nestvarno. Ali, pažljiviji proučavatelji njegova opusa prepoznat će neke teme kojima se posebno intenzivno bavio, a to su ranosrednjovjekovno graditeljstvo i skulptura, srednjovjekovno zlatarstvo, gotičko kiparstvo te urbane strukture srednjovjekovnoga Zadra.

Jednakom ozbiljnošću obrađivao je probleme najšireg nacionalnoga značenja, kao i mnoge teme lokalne kulturnopovijesne baštine, a rezultati njegovih istraživanja danas su čvrsto uporište za svako ozbiljnije bavljenje zadarskom i, općenito, hrvatskom umjetničkom baštinom srednjega vijeka.

Ova nova Petriciolijeva knjiga, koja je s pravom naslovljena *Umjetnička baština Zadra*, ne samo što predstavlja svojevrsan presjek kroz više od pola stoljeća autorova uspješnog znanstvenoga istraživanja, nego će, posve sigurno, mnogim novim čitateljima otkriti i iznimnu vrijednost umjetničkoga blaga Zadra, a možda i potaknuti nove mlade istraživače da slijede njegov trag.

Jer, već od studije o križu opatice Pave iz godine 1952. pa sve do onih iz posljednjih nekoliko godina, Petriciolijevi radovi otkrivaju uvijek isti, ozbiljan pristup kojim nas autor, na temelju poznatih činjenica, dovodi do novih saznanja ili novih otkrića.

Knjiga je podijeljena u četiri tematske cjeline. Prva sadrži Petriciolijeve studije vezane uz zadarske urbanističke i kulturološke teme, koje ocrtavaju lik srednjovjekovnoga grada i njegovih sadržaja. Među njima se posebno ističu radovi posvećeni sustavu zadarskih srednjovjekovnih fortifikacija.

Druga je cjelina posvećena kiparima i graditeljima, a u njoj autor, opisujući djela najistaknutijih umjetnika, na neki način donosi pregled zadarske kamene skulptorske baštine od ranoga srednjega vijeka do renesanse.

Tu je riječ o najznačajnijim dalmatinskim kiparima, poput Pavla iz Sulmone, Jurja Dalmatinca i Nikole Firentinca, što dodatno naglašava važnost Petriciolijevih otkrića.

U trećoj su cjelini, vezanoj uz slikarstvo, studije o dva značajna djela romaničkog slikarstva, zatim o zadarskim slikama istaknutih talijanskih renesansnih umjetnika, Vittorea Carpaccia, Lorenza Luzzza i Jacopa Bassana, te rad posvećen domaćem slikaru iz 19. stoljeća, Franji Salghetti-Drioliju.

Napokon, četvrta se cjelina odnosi na zadarsko zlatarstvo gotike i renesanse. Među ostalim, tu je i studija o najznačajnijem zlatarskom djelu na prostoru Hrvatske — monumentalnoj škrinji Sv. Šime.

Takva podjela na tematske cjeline na određeni način odražava i svu množinu, kao i raznovrsnost, Petriciolijeva istraživačkog rada i područja interesa kojima se uvijek ponovno vraćao da bi već postojeća, dosegnuta, znanja dopunio novima.

Koncipirajući ovu knjigu, nije nam bila namjera dati zbirku ili pregled svih Petriciolijevih studija posvećenih Zadru (to bi zahtijevalo izdanje u nekoliko svezaka), pa čak niti zbirku njegovih najznačajnijih radova. Imajući u vidu da su do sada objavljene dvije knjige u kojima su, prema određenim kriterijima, sabrani njegovi članci (*Tragom srednjovjekovnih umjetnika* i *Srednjovjekovnim graditeljima u spomen*), željeli smo novim naraštajima zainteresiranih čitatelja prezentirati neke manje poznate radove, zajedno s najnovijim otkrićima i spoznajama.

Dakako, s obzirom na vremensku udaljenost, autor je neke studije ponešto morao korigirati, ako ni zbog čega drugog, onda zbog toga što su se u međuvremenu promijenila imena ulica koje se u njima spominju. Osim toga, poneke su izvorne ilustracije zamijenjene novima, pri čemu su korištene novije tehnike snimanja.

Konačno, upravo to što su nadopune izvornog teksta većinom bile tehničke prirode, svjedoči da su Petriciolijevi radovi i danas ne samo pouzdani, nego i aktualni. K tomu, najnoviji radovi svjedoče o tome da njihov autor još uvijek jednako brižljivo, kao i na počecima svoga znanstvenog rada, istražuje našu umjetničku baštinu.

Emil Hilje